

زاویه پیوند

زاویه پیوند به چندین عامل بستگی دارد که برخی از آنها عبارت‌اند از:

(آ) آرایش هندسی الکترون‌ها پیرامون اتم مرکزی

(ب) تعداد جفت الکترون‌های آزاد

(پ) وجود پیوندهای دوگانه - سه گانه

(ت) هیبریداسیون اتم مرکزی

(ث) اختلاف الکترونگاتیوی اتم‌های پیوندی

(ج) طول پیوند

* در فرمول همگانی A نماینده اتم مرکزی، B و C: اتم کناری و E نماینده جفت الکترون آزاد است.

شکل فضایی	زاویه پیوند	آرایش هندسی مولکول	آرایش هندسی الکترون های پیرامون اتم مرکزی	قلمروهای الکترونی		فرمول همگانی	مولکول یا یون
				ناپیوندی	پیوندی		
	۱۸۰	خطی	خطی	۰	۲	AB ₂	CO ₂ , BeF ₂ , HCN BeCl ₂ , NO ₂ ⁺ , CN ₂ ²⁻ , N ₂ ⁻
				کل قلمروها = ۲			
	۱۲۰	سطح مثلثی	سطح مثلثی	۰	۳	AB ₃	BF ₃ , SO ₂ , CO ₃ ²⁻ NO ₃ ⁻ , BCl ₃
				در هر مولکول زوایای پیوندی مقدارهای متفاوت دارند.	سطح مثلثی		
				کل قلمروهای الکترونی = ۳			

شکل فضایی	زاویه پیوند	آرایش هندسی مولکول	آرایش هندسی الکترون های پیرامون اتم مرکزی	قلمروهای الکترونی		فرمول همگانی	مولکول یا یون
				ناپیوندی	پیوندی		
	109/5°	چهاروجهی منتظم	چهاروجهی منتظم	0	4	AB ₄	CH ₄ , CCl ₄ , (X' ₄ = هالوژن) SiF ₄ , NH ₄ ⁺ , PO ₄ ³⁻ SO ₄ ²⁻ , ClO ₄ ⁻
	—	چهاروجهی	چهاروجهی	0	4	AB ₂ C ₂ AB ₃ C ABC ₃	CH ₂ Cl ₂ , CHCl ₃ CH ₃ OH, SO ₂ Cl ₂
	کوچکتر از 120° (اما در هر مولکول مقدار متفاوتی دارد.)	خمیده (زاویه دارد)	مسطح مثلثی	1	2	AB ₅ E	O ₃ , SO ₂ , NO ₂ ⁻ , SnCl ₅ ⁻ SnBr ₅ ⁻
				3 = کل قلمروهای الکترونی			

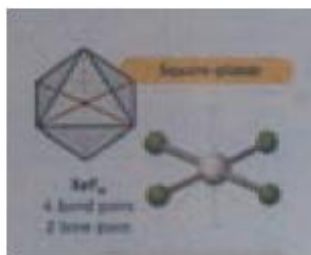
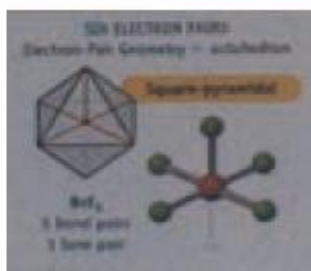
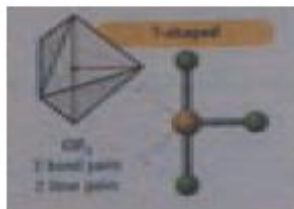
شکل فضایی	زاویه پیوند	آرایش هندسی مولکول	آرایش هندسی الکترون های پیرامون اتم مرکزی	قلمروهای الکترونی		فرمول همگانی	مولکول یا یون
				ناپیوندی	پیوندی		
 <p>Trigonal-pyramidal</p> <p>Ammonia, NH_3 3 bond pairs 1 lone pair</p>	کوچک تر از $109/5^\circ$ (فقط در آمونیاک زاویه $= 107^\circ$)	هرمی	چهاروجهی	۱	۳	AB_3E	NH_3 , H_3O^+ , NX_3 (X = هالوژن) PX_3 (X = هالوژن) و ClO_3^- و SnCl_3^-
				۴ = کل قلمروهای الکترونی			
 <p>Bent</p> <p>Water, H_2O 2 bond pairs 2 lone pairs</p>	کوچک تر از $109/5^\circ$ (فقط در آب زاویه $= 105^\circ$)	خمیده (زاویه دار)	چهاروجهی	۲	۲	AB_2E_2	SF_2 , H_2S , H_2O , OCl_2 , OF_2 , NO_2^-
				۴ = کل قلمروهای الکترونی			

جدول زیر شکل هندسی، زوایا، تعداد قلمروها و... را برای مولکول‌ها و یون‌هایی که

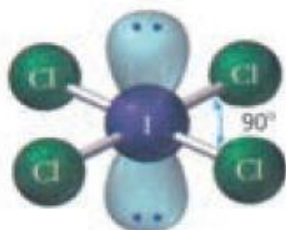
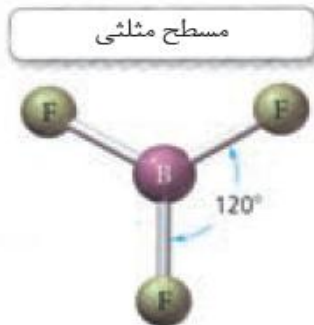
قاعده هشت‌تایی را نقض می‌کنند، نشان می‌دهد.

	زاویه پیوند	آرایش هندسی یون یا مولکول	آرایش هندسی الکترون‌ها	تعداد قلمروهای الکترونی		فرمول همگانی	مولکول یا یون
				ناپیوندی	پیوندی		
	۹۰° ۱۲۰° (در مولکول‌های مختلف، زوایا باهم فرق دارند.)	دوهرمی با قاعده مثلث	دوهرمی با قاعده مثلث	۰	۵	AB ₅ AB ₃ C ₂	PF ₅ , PCl ₃ F ₂ , PF ₂ Cl ₂ SOF ₄ , AsF ₅
	-	دوهرمی با قاعده مربع (هشت‌وجهی)	دوهرمی با قاعده مربع (هشت‌وجهی)	۰	۶	AB ₆ AB ₅ C	SF ₆ , IOF ₅
	-	دوهرمی با قاعده پنج‌ضلعی	دوهرمی با قاعده پنج‌ضلعی	۰	۷	AB ₇	IF ₇
	-	الاکلنگ	دوهرمی با قاعده مثلث	۱	۴	AB ₄ E	SF ₄ , XeO ₄ F ₂ , IF ₄ ⁺ IO ₄ F ₂ ⁻

	زاویه پیوند	آرایش هندسی یون یا مولکول	آرایش هندسی الکترون ها	تعداد قلمروهای الکترونی		فرمول همگانی	مولکول یا یون
				ناپیوندی	پیوندی		
	90°	T - شکل	دوهرمی با قاعده مثلث	2	3	AB ₂ E ₂	ClF ₃ , BrF ₃
	180°	خطی	دوهرمی با قاعده مثلث	3	2	AB ₂ E ₃	IF ₃ ⁻ , I ₃ ⁻ , XeF ₃
	90°	هرم مربعی	دوهرمی با قاعده مربع (هشت وجهی)	1	5	AB ₅ E	BrF ₅ , TeF ₅ ⁻ XeO ₄
	90°	مسطح مربعی	هشت وجهی	2	4	AB ₄ E ₂	XeF ₄ , ICl ₄ ⁻

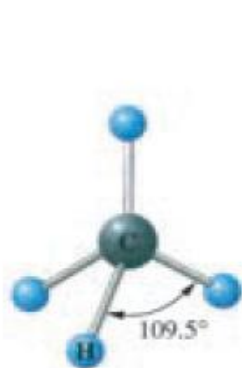

تعداد قلمروهای الکترونی	شکل های مولکولی			
2	 AX_2 Linear			
3	 AX_3 Trigonal planar	 AX_2 Bent		
4	 AX_4 Tetrahedral	 AX_3E Trigonal pyramidal	 AX_2E_2 Bent	
5	 AX_5 Trigonal bipyramidal	 AX_4E Seesaw-shaped	 AX_3E_2 T-shaped	 AX_2E_3 Linear
6	 AX_6 Octahedral	 AX_5E Square pyramidal	 AX_4E_2 Square planar	

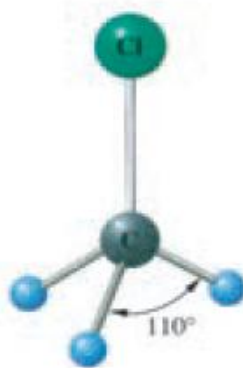

مسطح مربعی

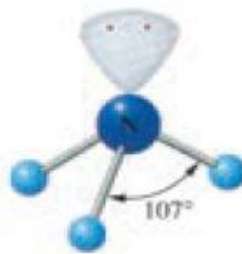
شکل ۱۹

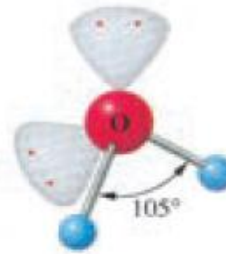
CH₄
چهار وجهی منتظم

CH₃Cl
چهار وجهی نامنتظم

NH₃
هرم با قاعده سه ضلعی

H₂O
خمیده یا زاویه دار

شکل ۲۰. شکل هندسی و زوایای پیوند در چند مولکول

$\begin{array}{c} \text{H} \\ \\ \text{H}-\text{C}-\text{H} \\ \\ \text{H} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{H} \\ \\ \text{H}-\text{C}-\text{Cl} \\ \\ \text{H} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{H} \\ \\ \text{H}-\text{C}-\text{Cl} \\ \\ \text{Cl} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{Cl} \\ \\ \text{Cl}-\text{C}-\text{Cl} \\ \\ \text{H} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{O} \\ \\ \text{H}-\text{C}-\text{H} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{Cl} \\ \\ \text{Cl}-\text{C}-\text{Cl} \\ \\ \text{Cl} \end{array}$	شکل هندسی
متان (ناقطبی)	کلروفرم (قطبی)	دی کلرومتان (قطبی)	تری کلرومتان (قطبی)	فرمالدهید (قطبی)	کربن تتراکلرید (ناقطبی)	قطبی / ناقطبی